

125.

D. A. G.
SPECIMINIS ACADEMICI
DE
**HELSING-
FORSIA,**

*CELEBRI NYLANDIÆ EMPORIO,
PARS PRIOR,
QUAM,*

*Consensu ampl. Facult. Phil. in Regia academ.
ABOENSI,*

PRÆSIDE
VIRO CL.

**MAG. ALGOOTHO A.
SCARIN,**

*Histor. & philos. civ. PROF. Reg: & ord.
nec non academiae BIBLIOTHECARIO,*

Publicæ ventilationi modestè submittit,

HENRICUS FORSIUS,

*HELSINGFORSIA - NYLANDUS,
In audit. superiori, ad d. VIII. Novembr. MDCCLV.
H. A. M. S.*

*ABOÆ, Impressit DIRECT. & Typogr. Reg. Magn. Duc.
Finland. JACOB MERCKELL.*

SÆ RÆ M:TIS
SUMMÆ FIDEI VIRO,
NYLANDIÆ & TAVASTIÆ, in FENNINGIA,
REGIONUM

GUBERNATORI,
ET DE STELLA BOREALI
EQUITI,
ILLUSTRISSIMO COMITI
**D_{N.} GUSTAVO
SAMUELII
GYLLENBORG,**

MÆCENATI MAXIMO.

ILLUSTRISSIME atq; EXCELLENTISSIME
COMES,
DOMINE GRATIOSISSIME.

TUA, ILLUSTRISSIME COMES, merita in omniem rem publicam, præcipue verò literariam & civilem, ad cuius gubernacula utriusque, in nostra gente sedes, tot & tam grandia sunt, ut acuminis & solertia plena oratio nulla eadem assequi queat, nedum ingenium paupertinum & tenuemeum iisdem decorandis sufficiat. Estque in non leviratione macies & plebeja indoles ista, cur quam gratiam, NUMINE suffragante, apud omnes invisti, silentio involvere, quam in magno merito, pietatis munere meo non rite defungi malim. Quo enim modo solis facies ad humiles & depresso casas, perinde atque regum turres radios suos demittit, eodem TU quoque, COMES & GUBERNATOR EXCELEN-TISSIONE, favoris inexhausti splendore, obscuras spes & pendentia vota mea perfundere non molestum, neque a muneris & ordinis sublimitate TUI alienum esse duxisti. Es idem TU certè, qui non in ea modo, quæ conspicuo & eminente loco geruntur, oculum intentum babes, verum in TUA gratia præsidii & voluptatis parum neque positum esse voluisti juventuti, quæ ad indeflexam maturitatem itinere, quo convenit, institu-

institutoque pertendere, consilium esse censet. Cumque
fætum hunc informem, in ipso spei suæ rudimento ad-
huc constitutum, adspicere coram, oculisque lustrare
TUIS gratiissimè dignatus sis: ut ad eundem conser-
vandum SUSCEPTORIS, cum beneficio, officium in TE
derivari, TUÆque fidei & clientelæ eundem com-
mendatum esse velis, qua par est religione votoque
TEMET obsecro & obtestor. Fateor ab amænitate
MUSARUM illius admodum multum recedere formam, &
perinde ancipitem animi memet non simplici vice red-
didisse, in Gemonias ne abjicerem, an verò vitam
eidem prorogarem. Sed qui GYLLENBORGIANÆ
gentis immortalia merita in nulla non publicæ, præ-
sertim verò literariæ rei parte, valere, inque familiæ
illius clientelam recipi, Aonii gregis alumnos cuius-
cunque ordinis atque loci efflagitare vidi: TUÆ re-
cipientis & servantis misericordiae partum hunc in
solidum transcribere penes me constitui. certo certior,
apud nullos non COMITATIS officiosæ TUÆ, inque PAT-
RIAM pietatis SECTATORES gratiam inventurum, cum
TUUM in fronte NOMEN circumferre, inque TUUM
sinum, quasi per adoptionem exceptum viderint. De-
nique, ut diu florens & incolumis ætatem agas, &
aliis super alias operibus, virtutis TUÆ gloriam au-
geas, cum ceteris provincialibus DEUM, dum vivam,
affiduè precabor,

ILLUSTRISSIMI & EXCELLENTISSIMI
NOMINIS TUI

devotissimus cultor
HENRICUS FORSIUS.

VIRO admodum reverendo atque præclarissimo,
DN. MAG. JOHANNI
FORTELIO,
PASTORI Helsingforsium meritissimo,
& adjacentis districtus PRÆPOSITO dignissimo,
FAUTORI & PATRONO omni observantia ad cineres usque colendo.

Favor TUIUS, admodum reverende atque præclarissime PRÆPOSITE, plane singularis, quo clientem memet non simplici vice beare haud gravatus es, cuiusque, TUO in posterum munere, me quoque compotem futurum spero, mihi fiduciam fecit pagellis hisce TUI conveniendi, splendorem & gratiam quæstum a NOMINE TUO, Pieridum religioni multo ante consecrato, inque casto, cui illæ præsident, choro magno & memorabili. Invenies in exiguum orbem contracta illius urbis castra pomœriaque, cuius funeris suis casibus, religioni TU hodie præs. Deprehendes ædificium illud sacrum rudi minerva adumbratum, in eius pulpit, TEMET ὄρθομένη τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, summa animi voluptate commissa curæ TUÆ fidelium communio, prolixo, sed temporis non nisi sursum subtracti acroamatae auscultavit, TU verò, VIR præclarissime, patere ut publicum hocce sanctissimæ in TE observantiaz mea monumentum constituum. Est non nisi specimen & rudimentum tendentis ad majorem perfectionem cognitionis meæ historicæ & literariæ; quod si sereno, qui TUIUS est, vultu adspicere, & favori TUO atque patrocinio memet in posterum commendatum habere velis: ego certe NUMEN SUPREMUM precibus meis defatigare nullus intermittam, velit IDEM in annos bene multis salvum TEMET incolumente servare, sinereque non nisi serò illum diem oriri, qua columen suum funesta clade sublatum, nobilissima familia & denum clientes TUI commemorabunt, complorabunt.

Admodum reverendi atque præclarissimi
NOMINIS TUI

humillimus cultor
HENRICUS FORSIUS.

Admodum reverendis atque præclarissimis VIRIS,
Dn. Mag. PETRO BONSDORFF
ET

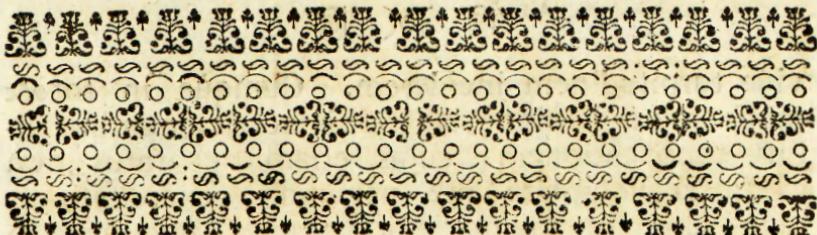
Dn. Mag. JOH. BORGSTRÖM,
S. theol. & philos. *LECTORIBUS* in Reg. gymnas.
Borgoënsi laudatissimis, Ven. consit. ibid. *AD-*
SESSORIBUS æquissimis,

FAUTORIBUS & PATRONIS ad tumbam usque, ju-
gi pietate & zelo devenerandis.

Adest occasio diu desideratissima, qua animum & favorem VESTRUM,
PATRONI FAUTORESque optimi, in me planè singularem, & vi-
cissim pium animi mei affectum erga VOS publicè declarare licet.
Beneficia VESTRA cumulatius mihi oblata si enarrare conarer, tanta di-
cendorum me copia obrueret, ut unde inciperem, vel ubi finem oratio-
nis invenirem, certè non viderem. VOBIS enim, VESTRÆ institutioni,
VESTRO consilio, VESTRO denique studio & amori, omnes meos in
præceptis illis & disciplinis, quibus ad intimiora scientiarum panditur via,
debo progressus. Accipite igitur, humillimus etiam atque etiam rogo,
PROMOTORES optimi, fronte benigna & placida hæc rudes lineolas
in grati animi tesseram, quas VOBIS summa animi veneratione offero.
pro beneficiis enim mihi praestitis, quod VOBIS referam dignius, habeo
nihil. Fortunas meas ut hucusque, ita quoque in posterum, VOBIS be-
nignissimè commendatas habere ne dedignemini. Ego vero omnium re-
rum STATOREM supplex rogabo, dignetur VOSMET gentis nostræ, quot
nomina, tot quoque decora, in seram posteritatem vitæ & incolumenti con-
servare, ut esse possitis ecclesia Dei, literariae & privatæ rei praefidio,
clientibusque patrocinio exoptatissimo! Sic ex intimis cordis recessibus
candidè vovet

NOMINUM VESTRORUM

cultor humillimus
HENRICUS FORSIUS.

PRÆFATIO.

St, & semper fuit, omnibusque horis permanebit in dubia veritas, quod domestica sede nulla nobis jucundior accidat; illam adolescentiæ palæstram quoties revisere, recognoscere, aut saltem memorando renovare nobis datum fuerit, juvenescere iterum & ad præteritos annos reverti nobis videamur. Mihi certe, cum per latè patentis philosophiæ campos eundo, argumentum expeterem, in quo elaborando quantillas ingenii mei vires experirer, patriæ pomœria terræ, *Helsingforsensis* in *Nylandia* urbis pristinam & hodiernam formam subjicere oculis, tam cum animo conjunctum, quam ab officio non alienum mihi visum fuit. Neque non illa me modo genuit, sed & erudiit; non proferendæ vitæ animali modo necessaria prospexit, sed & civili providere & præcavere, negotium suum esse voluit, ne per imperitiam ætatis in aliquam

A

vitæ

vitæ turpitudinem inciderem. Cumque in tot & tantis rebus benignè illa mihi fecerit, nominis illius propagationem, cuius etiam apparatus non mediocri voluptate me perfundit, exercitationis hujus summam memet esse voluisse, neminem in invidiam mihi obtrectationemque tracturum spero. Interim cum uno, quod dicitur, spiritu omnem quæ ante pedes est, provinciam obire, res sit supra vires meas posita, antequam ad rem ipsam perventum fuerit, quasi in vestibulo notasse non pigebit: constitutum esse mihi speciminis loco hoc ipso, urbem describere vetustate & naturâ suâ, commodo copiosoque loco sitam, liberalissimisque ingenii, quamvis non affluentem, quales, CICERONE teste, olim fuere *Athenæ*, talibus tamen instructam, quæ ad ornamentum urbis & posteriorum æmulationem, momenti non parum contulisse sint censenda. Quibus ceteris ad robur & ornatum institutis politicis & œconomicis redundet, quæ commerciorum & opificiorum ratio, quæ rerum domi elaboratarum concinnitas, quibus aggeribus atque castellis foris circummuniri cœperit; in summa: quid communis utilitatis & juris fruendi causa sociatorum cœtus hicce sibi velit, alteri, si Deo ita visum fuerit, reservabimus occasio[ni]. Desideras, non dubito, multa L. B. quæ ad prosequendum institutum, reddendamque in oculis peregre adspicientium, urbem nostram notiorem, apprimè facerent; verum cum obstet ab una parte documentorum, quæ indaganti in manus

manus venere, raritas, ab altera quoque paupertatum sine arte ingenium: velim cœptis obviam eunti caussæ utrique huic, si qua parte literulæ & curæ hæ ipsæ oblanguescere tibi visæ fuerint, tribuas & adlignes.

§. I.

Etymologiam urbis sifit.

Nylandiam, in qua urbs, quam mihi delineandam sumsi, sita est, *Fennos* olim tenuisse, illamque postea *Svecorum Gotborumque* incolatu hospitam magis, uberem & frugiferam redditam fuisse, ceu rem obviam & prope in omnium oculis hærentem contuemur. (a)

Quo vero tempore *Sveci Nylandiam* occupaverint, illud scire & pro vero venditare, tanto diffcili & scopoloso loco magis hoc tempore possum, quanto facti illius nulla nobis ab antiquitate

A 2

tate

(a) In robur hujus assertionis confr. interim WEXIONII descr. Svec. lib. I. c. 27. ubi hæc exstant verba: „Nylandia olim a *Fennis* habitata, qui *Svecis* & *Helsingis* cesserunt.

Ejus fideli consensum suum adscribentes vid. MATH. HALLENII de *Borea-Fennia* dissertationem pag. 51. & ER. TUNELDIUM in geogr. regni nostri descr. pag. 364. Spectat eodem ipsum originis Svecanae nomen regionis, quod *territorium recens* incessum & subactum significat. Quid? quod de advenis ex septentrione colonis testatur non nomenclatio ipsa urbis solum, sed ex appellatione nuperi incolatus, titulum quoque suum trahens suburbana parochia.

tate explicita recordatio superest. A scientifica certitudine prope abesse tamen censenda est illorum sententia, qui regnante ERICO Sancto rege Svetbia, excitam sedibus suis coloniam novitiam, archistratego FALONE BURÆO seniore, huc intro deductam fuisse asserunt. E *Gestricia Helsingiaque*, quam *Sundhediam* h. e. palustribus locis intersecatum solum veteres appellavere, in *Nylandiam* erupisse armatam manum, plerique qui majorum gesta victuris chartis inscripsere, consentiunt.

Fieri illud potuisse prisco currente ævo, tanto verosimile magis, quanto de *Helsingiae* regno nusquam non proditum invenimus, quod *Svetiam* magnitudine superarit, incolarumque numero eidem non

Unde vero duces & signiferi traductæ in oram hancce colonæ, nomen *suum* defumserint; utrum loci ingenium, fortiaue facinora characterem *sophitis* & *felicis* olim genti adscriptum voluerint; *montesne* quibus cingitur, regioni regnoque nomen dederint, an verò ex fundo rfectus ager, ejusque asperitas primorum temporum incolatui denominationem in accessu dederit, nostram in præsentia non facimus controversiam, quibus plus satis ante constat, quod propter vetustatem, sicut rerum, ita etiam nominum, quibus res insigniuntur, initia prostent ubique ferè obscura. Nobis novisse sufficit, quod ab aquilone & mari conditores regionem hanc nostram subiverint, & lingva cultaque avito suo celebrem magis eandem populosioremque reddiderint. Post Christianismum in hanc gentem introductum, immigrationem ex *Helsingia* factam fuisse, rituum sacrorum, qui gentilitatis in transmarinis fuere, nulla heic loci vestigia insuper etiam testantur.

non multo inferior exstiterit; imo extra sinum
Codanum, mare, quo clauditur orbis, remis ever-
berare suis, gens ipsa neque dubitarit. Continebat
ambitu suo olim *Helsingiae* majestas imperii non
Quenlandiam alteram modo, *Hunalandiamque*, sed
aboriginum majorum nostrorum patriam quoque;
ex quâ, cum, quæ in hasce *Venedico* sinui finitimas
sedes gens nostra primum immigravit, una cum
nomine natales suos repeatat: temere neque credi
posse videtur, ad perpetuandam cum tribulibus a-
amicitiam, ex geniali loco lareque suo evocatam
fuisse germanam sobolem, modò, quo factum in-
venimus identidem, ut cum suis hospitiis ab hoste
parum apte prospectum esse nostrates viderent,
Riphæis trans mare jugis saltibusque incingi, illi
longum neque impeditumve existimarint. Sunt
hæc ipsa per se clara & expedita quidem, verum
ne auctoritate & fide destitui videantur, triumvi-
ros breviter & cogitatè in eandem mentem lo-
quutos, testor, & quidem primo loco præclar.
virum ER. ALROOT, qui in erudita de *Gestricia*
dissertatione suâ huic opinioni suam vocem men-
temque commodat, cujusque quæ heic inferantur
verba, plane & omnino digna sunt: „Coronidis lo-“
co id omnino observationem mereri, *inquit*, “
quod A:o 1150. sub ERICO Sancl:o rege Svec. co-“
lonia ducentorum & quadraginta circiter homi-“
num ex *Gestricia* & *Helsingia* in *Finlandiam* mit-“
tebatur, quæ tractum illum, qui jam *Nylandia*“
dicitur, occupavit. Hic *Helsingi* vestigia natio-“
nis

,,nis suæ, *Helsingforsiae* & in parœcia *Helsinge* seckn
,,dictâ reliquerunt. Gestricii vero versus orien-
,,tem sedentes, parœciam *Sibbo* (*ad formam N-
,,bo nostræ urbis hodierni nominis*) ita nuncupa-
,,tam, quod pagi ad fluenta amnis cujusdam utrin-
,,que exstructi sunt, quasi *Sibbo* i. e. utriusque
,,lateris colonorum parœciam constituerunt. Heic
,,ipſi quoque memoriam nominis reliquerunt. Est
,,enim in illa parœcia pagus quidam *Gesterby* di-
,,ctus, cui *Gestrinius* Fennones originem nominis
,,debere, pastor Thunensium pl. reverend. Mag.
,,*Gestrinius* literis mibi benevole narravit, affir-
,,mando quod in M. S. S. patris sui sæpius *Ge-
,,strikebyn* scriptum invenerit. Nec hunc solum
,,tractum occupasse videntur *Gestricii*, cum aliis
,,pagus in parœcia *Kyrkslätt* / quæ ab occidente
,,*Helsingforsiam* spectat, nomine *Gesterby* / vel *Gest-
,,rikebyn* celebretur, &c. Stat ab eadem sententia
vir religiosissimæ fidei D. D. BÆLTER in erudita
sua de *Helsingia*, dissertatione, pro testimonio a-
pertè magis appositièque dicens: „Nec minora
„fortitudinis suæ trophæa posuerunt temporibus
„ERICI IX. seu Sandi circa annum 1157. in Ca-
„relia & Nylandia, quando missis in hæc loca co-
„lonis, sedeque sua ejectis *Careliis* & *Cajanis* ter-
„ras illorum occuparunt, suisque applicuere vi-
„ctoriis. Hujus virtutis bellicæ vestigia non mo-
„do oppidum *Helsingfors* cum villa seu pago *Hel-
,,singaby* / sed & parœcia ipsa *Helsinga* seckn et-
,,iamnum hodie manifesta præbent, ubi præter
nomen

¶ 10 ¶

nomen gentis, lingvam quoque suam profemi-
nasle deprehenduntur. “ Cum Catone gemino i-
sto idem sentit & loquitur in suis ad *Finlandiam*
elegis generosiss. Dn. LOEVENSKIÖLD cum A-
DOLPHUS FRIDERICUS, rex noster augustissi-
mus, exoptatissimo adventu suam hanc gentem
ante triennium exhilararet. Ita vero vates ante
alios memorabilis iste: “ *Huic urbi, scil. Helsing-*“
forſiae sub *FALE BURE HERSONIS* filio & legifero“
Helsingiæ, tempore *ERICI Sancti*, nomen impo-“
suerunt, circa annum *Christi* 1156.”

§. II.

Continuatio priorum.

Hisce præsuppositis atque pro verò assumtis, e-
tymon *urbis* facili patebit negotio. Voca-
bulum *Helsing*, quo ceu prænomine locus insigni-
tur, coloniæ, cuius mentionem modo fecimus,
urbem nostram una cum subjuncto territorio de-
bere, hinc prono fluit alveo. Indagationem igi-
tur nominis *Helsingici*, unde suos natales illud re-
petat, missam facimus, ne crambem coctam recon-
quere velle videamur. Egregie enim & erudite
hoc factum est a clariss. BÆLTERO jam antea lau-
dato. Eodemque non minus apposite sensisse cen-
fendus est D. D. *Olaus CELSIUS* senior, qui a
salubritate torrentis aquæ etymon repeti vult, &
primo legum *Helsingicarum* titulo *Sundbediam* inde,

matrem Helsingiam insignitam fuisse existimat. (a) Unde verò suffixam *Forsie* nomenclaturam trahat urbs nostra, ex sequentibus non obscurè constabit. Primis temporibus, quibus dissita cœli solique regione hac ipsa, primum gens advena subsedit, ab illo, quem hodie urbs tenet, loco prope disjuncto, castra & comitia sua constituisse, cui non primo intuitu statim apparet? Nominis insigne, quod finitimi ruris incolati inditum est, perinde sufficere posse diximus ad declarandum, quo feminis genere nostrates oriundi sint censendi, atque de situ regionis maritimo, ejusdemque a Svecis facta occupatione, ceteri tituli non obscurè convenient? Medium loci & tractus hujus sedem amnis *Vanda*, a Gothicō *Van* & *Wand*/ transit, magnoque strepitū & sonitu aquarum vicino mari illabitur; illum quem undarum, inter præcipitia decurrentium, æstum & stridorem fors & strömfall dici solere, nostrum

(a) Etymologici studii circa nomenclationem *Helsingiae* nimietatem & perinde incertitudinem perstringit WILDIUS b. m. regni *historiographus* in sua SVETHIÆ pragmatica, eademque *vernacula* historiâ; factaque regionis universæ divisione in septentrionalem & occidentalem, tractum SVETHIÆ finitimum multò ante, quam qui hiberni solis abscessum respicit, coloniis frequentari cœpisse urget. Nempe partem hanc ipsam *polo* propiorem, seculo III. a.C. n. circiter, Norvagorum exulum ductori incolatum & nominis sui gratiam debere; neq; nisi seculo C. n. X, juris & imperii Svethici accessionem factam fuisse, præmissâ accuratâ à STURLONIDE assertorum evolutione, concludit.

nostrum nemo ignorat. Hinc ad flexionem Latinorum sit *Forsia* vel ut alii volunt *Forsa* & *Forsum*. Ex compositione utriusque vocabuli *Helsingforſia* dicenda venit, & id recte quidem. Interim, novaturientis seculi gustui convenienter, qui præciso simplici altero, *Holmiae* & *Hafniæ* in modum, *Forſham* rectius quam *Helsingforſiam* dici volunt, perplexè an vero distinctè agere sint cendi, nostrum in præsentia decernere certe non est.

§. III.

Topographiam pandit,

Est autem sita urbs nostra intra territorium *Nylandiæ Borgoënsæ* & parœciam *Helsinga Sotni* in peninsula, quæ isthmo non nisi tenui & exiguo cum continente cohæret. Maris, quo dextrorū finistrorum cingitur, sinus est *Venedicus*, ita dictus a *Venedis*, qui cum *Vandalis* connumerati *Scandie* nostræ inhabitatorum quasi primigenia fementis, suo quodam jure meritoque audiunt. Est non nego opinio illa densis involuta tenebris, eademque in dissentientium lubrico constituta. Sed cum pro *Vanis* gentis nostræ indigenis testata literis multa obveniant, eaque ad unam summam retulisse videri velit dissertationis de origine *Vanorum* Cl. auctor, inanes curas fecari velle argueremur, si locum eundem repetere, scenamque non re sed nomine dissonam, iterum

B ingre-

ingrederemur. (a) Est autem exigua terræ portio illa, quæ ne fluctibus universa urbs cingatur præstat, circiter ducentarum & quadraginta ulnarum, colligendisque vectigalibus pro mercimoniis ultro citroque transvehendis commodissimam stationem præstat, Esboënsis tabernæ nomine insignitam. (b) Ex ista angusta terræ parte in illa, quæ occidentem spectant porrectiora Nylandia loca, quæque nomarchiam Aboëensem contingunt, publica via patet. Suburbano quo imprimis rure incingatur, si scire volupe fuerit, urbis nostræ pomœria tangere censenda est Helsingia plebeja, ejus sacratum religioni delubrum sesqui alterius spatio milliaris ab urbe distat. Esboënsē verò sacrarium

(a) Ex qua stirpe primigeniâ Caleb ne, eorum puta, qui in scripturâ Sumatritae & Epaolitae dicuntur, Fenpi orti sint censendi, quia incertum esse putat Finlandici chronicci auctor anonymus, in illam opinionem certo neque nosmet ingredi possumus. Sunt qui a Wâanno salutandi formula Venlandiam primum, mox Fenlandiam, finitimæ gentis idiotismo, dictam volunt terram hancce. Sed cum lingyæ non Fennicæ sed Gothicæ originem debeat imperitiendæ salutis ratio illa, à Venedorum & Vandalorum consanguinea gente, hosque a Vanis (unde Wanahem, & Wannaja) descendisse isthanc nomenclationem, cum GYLENSTOLPIO nostrate non ægrè consenserimus. confer HERKEPÆI Londini habitam dissertat. de situ Finlaniae pag. 6.

(b) Edsbo ab Eid, quod præcipitis fluvij voraginem, continentisque habitabilem viciniam exprimit, vocabulum

erarium duorum, cum quadrante, milliarium inter-
vallo ab urbe dirimitur. Ab oriente *Sibhoënsis*
trium una cum quadrante, milliarium spatio ab
urbe secedit ecclesia. Editum, excellsum & amœ-
num locum occupat urbs, quam, sicut commoda
situ, ita opere validam quoque, ejus summi **VIRI**
dexteritate, cui muniendæ urbis summa concre-
ditæ est, post non multo futuram esse speramus.
Loci situm isthac virtute instructum esse, testes
sunt colles, regionibus urbis, ceu insulis, passim
intermixti, quos inter familiam dicit longo eo-
demque cuneato acumine prominens *casarum mons*
(*Kasaberget*) vilioribus eorum habitaculis, qui
ante introductum rei tabellariæ usum, pyris &
speculis curandis præpositi fuere, olim destinatus.
Hujusce vero generis angarias Scythica lingva vetere
Kåter / *Kasar* / *Wårdkasar* olim dictas fuisse, qui ex
illa gente originem suam arcessit, ignorare nemo
potest. Hodie montis superciliū idem nomine
magis augusto *Castelli ULRICÆ* (*Ulricas-borg*)
insignitur. Hunc locum munire cœperunt, septimo
ab illo, quo nunc vivitur, anno, felici sub au-
spicio celissimi regni senatoris, comitis & guber-
natoris *Finlandiae* generalis Dn. **GUSTAVI FRIDE-**

B. 2

RICI

Gorbicæ originis esse, cataraætæ *Gorbicæ*, quæ eodem no-
mine veniunt, & *Stora* atque *Lilla* *Edet* dicuntur, plus
satis indigitant. Cumque vix aliqua vetusta detur non sig-
nificativa nominis notio, torrentem *Panorum* undam, heic
loci, sicut occiduâ *Gorborum* regione, ora & parti finitima
appellationem dedisse, quis quælo! ambigere potest?

RICI de ROSEN, cuius nomen non meminisse, quoties de civibus in Regem & patriam bene meritis dicendum venit, *Finlandia* impium & nefas esse censet. Sed est illa non ad fastigium adhuc moles deducta. Ut autem extrema manus operi oculis accedat, laboris & industriae summi viri, in quos arcis & urbis munientiae cura hodie est devoluta, dedita opera pro se quisque incumbit. Solem hieme occiduum prospicit piano suo alter monticulus, *Johannis*, nescio cuius religioni facer, quem congestis in unum incensisque picatis doliorum & lintrium fragmentis urbica juventus venerari ante solita fuerat. (a) Sed cum imminente improviso ventorum vi fieri facile posset, ut urbis tecta quoque flammam corriperentur, ludicrum pietatis genus illud, curante urbis magistratu, paulo ante desit. Feralis locus suppliciis reorum sumendis facer rigentis poli plagam pelagiique situm consequitur. Appellatur monticulus idem *Brobergeret* / quem, postquam munimento novo exstruendo accommodari coepit, funestam veteris ævi faciem honestiore brevi permutaturum auguramur, modo quo supplicii theatrum *Hierojolymitanum*

(a) Id quod factum videtur modo & ratione eadem prope, qua adolescentula *Angliae* pubes, urbe in ipsa, pontifici romano; itemque potentissimæ UNIGENITI bulle romanae, *Parisii* dissidentes identidem parentare solent, cuius utriusque ludicrae rei exemplum, publicæ novellæ nuperrimè prodidere. ne de illis quid dicam pugnis & argutiis, quibus, abrogatâ superstitione gentilitia, primorum tempo-

tanum & Holmense Danicum, HELENÆ principis auspicio alterum, alterum CAROLI GUSTAVI molimine regis, struendo augusto templo utrobique consecratum fuisse novimus. Collis rerum venalium negotiationi destinatus, qui Marinæ backa dicitur, ad orientem spectat. Ratio hujus denominationis, utrum inde petenda sit, quod Russi, dum regionis civitatisque ab anno MDCCXIII. usque ad CI CCCCXXI. possessores essent, rerum promericalium suarum tabernas ibi habuerint constructas; utrum vero ex alio casu consilioque nomen idem colli inditum fuerit, nostrâ scire, nunc certè parum interest. Est neque silentio prætereundum fortalitium vasto septum aggere, quo superiore longinquo durante bello urbem hostes circumdedere. cujusmodi tumultuario genere propugnaculi, ad submovenda, quæ forte inopinato ingruerent, Aboæ securitati, locis opportunis insuper etiam prospectum ivisse vidimus.

Denique ne earum rerum, quæ ad pulchritudinem & salubritatem spectant, huic cœli terræque tractui naturam nihil contulisse quis existimet, ad illius commendationem attendere neque piget, quod maris prospectu ab una parte liberrimo gaudeat,

B 3 cam-

rum Flamines Christiani ad πληροειαν et constantiam in novella religione, veteris ecclesiæ fideles commonefactos voluere. Sed quam, propter pericula publicè & privatim metuenda, histriioniam, melioribus seculis abrogatam fuisse, vide atque confer MEIBOMIUM in tractatu de IRMENSULA, SAXONIAE idolo pridem famigeratissimo.

camporumque ab altera vastitatem; eandemque herbis & oleribus frugiferis distinctam ostentet. Sunt in exteris gentibus nonnulli, qui Scandiæ situm urgere non dubitant; sunt qui pruinis rigen-tem, non nisi montibus & tesquis infamem esse blaterant. Sed a qua judicandi prurigine tempe-raturos nullus dubito, si qui æstivo tempore sen-sibus lenocinantur aquarum & lucorum fusurus; avium modulationes, svavissimosque, qui aëra re-plent odores persentiscere ipsis datum fuisset. Vernantis gratiæ locique ingenium omnem indu-striam artificum prævertere, ipsamque cornu co-piæ suum Cererem heic loci effudisse sua sponte agnoscerent. Quid multis? cum sit illa regionis hujus conditio, ut spiritu aliquo aër semper mo-veatur, auras quam ventos crebro magis experia-tur, opimamque messem apud nos citius, certe non serius quam in transmarinis percoquat supernæ lampadis æstus; hinc neque mirum ingenuæ ori-ginis plures heic loci in lucem gigni quotannis, quam e vita excedere, & qui grandes natu con-fenescent, avos proavosque venientibus ad se ne-potibus quasi digito monstrare, eorum fabulas & sermones repetere, eoque efficere solere, ut eodem cum majoribus seculo se quoque natos, mi-nores sibi imaginentur.

§. IV.

*Tempus primævæ ejusdemque rudioris fundationis
dit,*

*pandit, queque cum primum nasceretur urbs,
privilegia eidem concessa fuere, aperit.*

Princeps de universo *Svetia* regno ejusque libertate ecclesiastica & civili immortaliter meritus Rex GUSTAVUS I:mus, fundandi hac re-gione municipii adjutor & impulsor exstitit; Anno enim MDL. ad locum illum ante nominatum *Gammelstad* (quamdiu in rudimento spei suæ omnia adhuc constituta essent, *Sandhamn* dictum) urbis nostræ fundamenta collocari præcepit. (a) In hospito verò loco fundati & jure stapulæ donati municipii hujus caussam *TEGEL* in regis illius biographia hanc annecit, nempe ut cum *Batavis* & *Russis* liberæ negotiationis exercendæ occasionem haberet novitia civium turba *Ekenesio*, *Ranmoå*, *Borgoå* aliisque *Finlandia* oris sedes heic figure jussa, ut non agrorum in urbe commoda se-stantur, sed sterilium sine fruge commercantium *Belgarum* more, ad honestum è longinquò quæstum ditescendi, studium omne suum converte-rent. Mercibus in illum modum è prima manu emtis, quantum lucri civibus *Svecanis* accessit, tantum invidiæ quoque apud *Lubecenses*, qui arctoo orbe acerbissimum solis sibi mercatum vindicaverant, conflavisse *Loccenius* obseruat. Compararant illi sibi multo ante negotiationem libe-ram

(a) Confer *MESSENII* Scond. illustr; Tom. V. p. 105. X. p. 25, 26. & XV. p. 116. *WEXIONII* deser. *Svec.* lib. 7. c. 18. & *TUNELDII* introd. in geogr. c. 3. p. 364.

ram per sinum *Venedicum* & *Livonicum* quaqua
versum, illamque præscriptionis titulo munitam,
temporis lapsu nullo ausu ye turbari posse præten-
derunt. Sed cum non *Hanseaticæ* solum, sed & ce-
teris civitatibus, maris navigationem liberam esse
Sveti aperte proderent, imo usurpati improbè pri-
vilegii sui eandem non difficulter convincerent,
incredibile in quantam indignationem, qui rem
illorum *Holmiae* curarent, efferbuerint. Insidias in
urbem, arcem & navalia parasse perhibentur. Sed
cui malo, ne latius serperet, à GUSTAVO matu-
rè provisum, & accuratis excubiis in tempore ob-
viam itum fuit. Verum enim verò in ipsis velu-
ti cunis illa emporii heic loci instruendi ratio per-
mansit ad regimen usque augustissimi regis JO-
HANNIS III, qui incolas hujus loci per literas
Holmiae die III. aug. A:i MDLXIX. datas certo
certiores fecit, non solum quod industriam atque
laborem constituendæ & instruendæ urbi necessa-
rium huic loco impendere possent, verum privi-
legiis eximiis etiam cultui & religioni urbis veli-
ficare neque intermisit; quorum præcipua oculis
lustrare a præfenti instituto non alienum erit. Sci-
licet primo loco potestas facta civibus mercatu-
ram terra marique liberè exercendi cum omnibus
in nullam peregrinitatem redactis; Comitiorum
jus, & quæ ceterarum urbium esse solent, im-
munitates, novellæ communitatis hujus quo-
que esse voluit. Inde ut duo fundi rustica-
ni & totidem pagi, qui novam urbem proximè

mē contingebant; civitati subessent, eidemque in majores minoresque areas distribuendæ, nec non armentorum pabulo, aliisque necessitatibus infervirent, in mandatis dedit. Pagorum non cum magno ambitu nomina fuere **Gumtäkt & Forsby**, quorum alterum sex virilium portionum ambitum complecti voluere tabulæ, quæ pridem fuere censoriæ; **bujusce** verò glebam exiguum magis angustamque tertiam partem minorem esse voluerunt. Imo ne edulii genere maritimo quocunque destituerentur incolæ, insulas minores **blåbärds-höjde** & **Sompeholmen** piscatum convenire iisdem neque interdictum. Contingit altera parte urbem **Vanorum** fluvius, cujus notatu dignam mentionem ante modo fecimus, quique ex Svetia colonos arcessisse majores nostros, in paucis non sine pondere testis est. Spectabat gratia regis quoque molendini in cataraectis fluvii exstruendi commoditatem, sub illa tamen non obscurâ conditione adiectâ, ne, in honorem civibus facta concessio ista, salmonum, præcipiti æstu salientium piscaturæ regiae fraudi esset præjudicioque. (a) Dehinc ne qua in re studiis civium rex summæ pietatis & benignitatis

C deesse

(a) Pelago quæsitam animalis nobiliorem speciem istam, multo quam urbs conderetur, ante regio & fisci patrimonio cessam fuisse, omnemque ex amne proventum istum **Padiseni** in **Livonia** monasterio, pro requie sua sutorumque MAGNUM **Erici Svetiae** regem anno 1351. consecrasse, acta ævi illius publica testantur. DALINS Sv. histor. II. p. 505.

deesse censeretur, negotiationis cum dissitis & indigenis exercendæ consuetudinem rusticis interdixit, suaque una cum pascuis rura curare, suam Cererem colere præcepit. Quām verò perverse cum illa republica actum sit, ubi nullo habitu civium discrimine, ad commercia tractanda illi quoque admittuntur, qui, quæ ad mercaturam honestè instituendam requiruntur, juxta cum ignarissimis nesciant, cum in insigni sua de *œconomia patriæ* dissertatione ad liquidum perduxerit hodiernus juris & *œconomiæ* professor Upsaliensis Dn. A. BERCK, idemque ad cautius mercandum excitæ sedibus suis juventuti Academicæ etiamnum auctor & exstimulator supersit, ne extra circum velitationis me movere velle videar, rem latè patentem substrinxisse mihi in præsentia satis erit. Sacra nundinalia *Eusebiæ* olim, *Themidi* & *Mercurio*, plebejorum puta per vicinos cœtus, *Pyttig* / *Sibbo* & *Borgo* collectorum mercatui consecrata revocavit, & quod forum rerum venalium heic loci institui jufferat felicis memoriae parens, regni jure & sanctione ulteriori sua constabilivit. Translata ad celebriorem mercatorum conventum publica regionis negotiatione, ne quæ urbi non habitatae diu, neque satis cultæ materia inclarescendi deesset, sicut flaminum lucro suorum papa priudem, ita urbis hujus auctui & incremento solemnnes nundinationes crebro magis exerceri voluit, eodemque fine circa Bartholomæi festum prope *Abborsfors* prædiūm, Helsingiæ novæ oppidanis

danis cum Borgoënsibus merces suas distrahendi potestatem fecit. Geminam nundinationem, quæ diebus visitationis Mariæ & exaltationis crucis, Borgoës haberentur, designavit; ne quæ CONSTANTINO objiciuntur à Hieronymo, quod Constantinopolin ille suam ceterarum urbium nuditate fundarit, præjudicio nescio quo, ad nostræ urbis fundatores quis referre possit. (a) Nundinas verò die Johannis baptistæ in parochia Sibbo ante celebratas, solemni erga Deum religioni hominesq; iustitiæ, tempore eodem urbis novæ incolatui, ejusque ditescendi compendio cedere jussit. Festo epiphaniæ, aut si dicere mavis, magorum trium, nundinas quoque sedibus iisdem celebrari præcepit. Item in parochia Esboënsi ad villam Bohack Michaëlis festo, publica mercium, cuiusvis generis emtio venditio, prisco more, nostratisbus permissa. Quin, ne ex agro in forum iterum traducendæ negotiationis nasceretur locus, improbam in urbe cum exteris nundinationem exercere rusticæ plebi penitus interdictum. Illas ad commodum & incrementum urbis datas immunitates priorum regum, rex SIGISMUNDUS lit. dat. die XXX. Jun. MDXCIV. non solum confirmavit, verum Borgoënsibus finitimis etiam promercalia bona sua dissitis & exteris gentibus distrahendi facultatem ademit, & quod dicitur fori jurisque communis

(a) Hieronymus in Chronico, Fabricio in bibliogr. antiqu. teste VI. 14.

h. e. stipulae privilegium *Helsingforsibus* unice concessit, hanc imprimis ob justam & magnam rationem, quod *Helsingforsia* non mari propior illa solum, quam *Borgoa* sita sit, sed & locum teneat urbis sepiendæ munimentisque instruendæ magis capacem, quale otium securum semper quærere solent, qui inter terræ filios eminere, opesque ad non minorem civitatis, quam suorum gloriam conferre instituerunt; quid? quod si municipio utriusque jure pristino suo, temporis intervallo longiore frui permitteretur, jejunè & exiliter rem suam utrimque peragerent, stirpium more arcto magis invicem angustoque loco annatarum consistarumque, quæ nutritioni destinatum succum invicem sibi præripere & subducere solent. SIGISMUNDO submoto rege, surgentis in altum felicitatis civium auctor & adscriptor novus surrexit CAROLUS IX. rex, ille qui privilegia ab antecesoribus, præcipue vero JOHANNE rege concessa, clementissimè corroboravit, diplomate dat. die III. Julii anni MDCVII. Ne de ceteris immunitatibus quid dicam, quæ in subjectionis auctoramentum, recentioris inventi municipiis conferri solent, quibus cives ille suos discretis etiamnum septis habitantes egregiè munitos esse voluit. Inter illa vero muneri data lautiora, brevitatis caussa, verbo nominasse sufficit: quod extraneis, qui civitate semel donati fuerint, iisdem ad pristinum larem remigrandi nulla potestas data fuerit, nisi tradita & commissa civitati tertia parte bonorum suorum mobi-

mobilium. (a) Scilicet erat illud solemne exteris, utpote Germanis, Belgis & diverso cœlo genitis aliis quoque negotiatoribus, ut post positas aliquandoi Helsingforſiae sedes, auctamque inibi egregie rem nummariam, ad suos iterum reversi sint, non sine urbis, pro cuius magnitudine anno uno alteroꝝ pugnare visi sunt, insigni damno, præcipue vero fortis, quâ exercenda veniret negotiatio, importuna diminutione. Deinde permisit rex longè clementissimus etiam, ut pecuniæ mulctatiæ dimidia portio, usui civitatis, in rationes ejus referretur. Denique opum, quibus crevisset civitas, decima parte hæredem eandem constituit, eundemque æris censum substructionibus ædium publicis consecravit. Quâ ratione rex immortalis memoriae GUSTAVUS ADOLPHUS civitatis nostræ immunitates auctum iverit, quantumve illius gratia & mansuetudine imperii incrementi acceſſerit urbi, satis superque conſtat ex variis edictis ejus noſtratibus datis. Per lit. die XX. Maji MDCXIV. nundinas publicas, die I. Sept. in parochia Tavastiae Janakala ad pagum Turchanta celebrari permiſit, civibus Borgoënsibus autem aliisque interdixit hunc, negotiationis

C 3

cauſa,

(a) ALBINAGII jure municipali, excluduntur identidem extranei hæredes à bonis defuncti civis. Eodem, si non potiore jure princeps civitatis ſibi vindicat partem bonorum in imperio quæſitorum; cum expilatis civibus prioris commorationis, fortunarum fuarum novum apud exteros receptaculum extraneus quæſitum venit. Jus autem, quo pro-

causâ, locum convenire. Quin, cum scirent cives, quanta in hostes irâ perseverantiâ, tanta in cives gratiæ magnitudine grassari optimum regem, inde missis nunciis ad eundem tenentem in urbe nostra aliquantilli temporis stationem, supplici prece rogarunt, impetraveruntque, ut, urgente summa eorum t. t. necessitate, cum exteris, navium suarum rostris jam ad urbem evectis, ea æstate liberè negotiari potestas concederetur, quamvis in comitiis Orebrosibus ante paulo vetita fuisset ratio commercandi ista, urbicisque per universum regnum injunctum, ad provehendam in majus suæ gentis œconomiam, propriis navibus exteris visitare oras. Quid? quod permisit insuper etiam redditus & vectigalia in regni ærarium jam ante referri sveta, anno currente eodem, juvandis nostratium perplexis rebus in solidum cedere, connumerarique. (a)

§. V.

Fundationem Neoforsiæ ejusque privilegia exponit.

QUAM à natura umbram & colorem *Helsingfor-*
sia ipsa sibi debeat; quæ, ne perpluerent na-
turæ munera, in eandem aëtorum & auctorum
primorum regum munificentia fuerit, videre quan-
tum

hibentur peregrini bona sua in universum omnia ex una ci-
vitate in aliam, sine pretii æstimatione & taxatione transferre,
jus detractionis vulgo nuncupatur.

(a) Vide Kongl. Maj:ts resol. på Helsingfors enstifta
besvär af d. 18. Maij 1714. item af d. 24. Octobr. 1617, u-
bi privilegia a præcedentibus regibus concessa confirman-

tum oculis nostris datum fuit, dispeximus; Vidi-
mus ab aratro Senatum urbi datum, & pristina
sede antiquata, ad aratrum rediisse iterum, qui si-
tum recentioris commodum magis sequi detre-
starent; quæ post inductum veteri oppido silen-
tium solitudinemque, novæ urbis fata fuerint,
quàm ex illis pristinæ ruinis hæc accreverit, por-
ro dispiciendum.

Optimorum curæ & providentiaz regum felici-
tatis futuræ suæ rudimenta *Forsum* debere vidi-
mus. CHRISTINA virtutum divi parentis sui au-
gusta propago, cum pristinum consilium collocan-
dæ in vado utcunque (a) publicæ securitatis, ne-
gotiationis instituendæ opportunitati non parum de-
rogare videret, edito d. II. Octobr an. MDCXXX-
IX. edito, potestatem dedit delectis ad comitia
urbis senioribus deferendi incolatus sui pristinas
sedes, & ad locum, quem oppidani hodie tenent
transferendi, ut sumtuum profusione minore, &
spe majoris securitatis cingi muris urbs posset,
item-

tur in quantum non repugnant statutis de certo mercandi
modo latis (Handels=ordinancen) quæ in comitiis Upsa-
liensibus hoc eodem tempore habitis revisa & emendata
sunt. Et, Kongl. Maj:ts resol. af d. 14. Julii 1618. atque
d. 7. Febr. 1626.

(a) Cur remotore a mari regione urbem primitus
exstructam voluere cives, ratio sine dubio erat securitas
quantulacunque ab argonautis minorum gentium, quorum
propiore loco telis obrui improviso & una cum vita, bo-
nis omnibus raptim expoliari potuere.

itemque regni, versus hostes, magis portuosa evaderet navigatio. Stetit in illo priore fundo citer centum annorum opus, neque ante annum MDCXLII, excidio & ruinis datum fuit; (a) fuissetque in longiorem diem facile protractum, nisi habitationis deserendæ moram & dissensum multitudinis egenæ rupisset regni senator, magni ducatus gubernator comes PETRUS BRAHE junior, cuius providentissimè jaëtis instauratisque in solidum se debere, quidquid ornati & ordinati habet, *Finlandia* nunquam dememinisse potest. Ipsas fundationis tabulas, ad verbum heic loci inferere non pœnitabit, cum comprehendant illæ non solum veteris coloniæ commodiore loco constituendæ rationem, sed indigitent eadem privilegia & immunitates etiam; ne de *insigni* quid dicam, quo ceu palladio, in argumentum regalis clementiæ, *Sveo-Gothorum Pallas* piissima novæ urbis acta muniri condecorarie voluit. (b) Utinam tutelari CORONÆ suæ æternum devincta perennet hæc nostra *corona*, neque *Diomedis* astu ullius a corpore suo divellatur! Cum ad tractandum regni clavum ematurisset AUGUSTA, immunitates has ab imperii administris urbi datas clementissimè confirmavit lit. dat. d. XVII. Jan. an. MDCLI, & ne a se nihil datum videretur, civium fidem amplissimis pignerare præmiis ipsa neque intermisit.

(a) Patet hoc a geodætae Nicolai AVANDRI urbis metiendæ, inque suas regiones certas distribuendæ opera.

(b) Mi CHRISTINA, med GUD's nåde, Sveriges,

misit. Quanto verò nisu studioque, quanta denique opera, postquam imperio se abdicasset regina, ejus in Sveogothico throno successores in id incubuerint, ut ad exoptatum florem suum fastigiumque

D

umque

Sjöthes, och Wändes ufkärada Drottning och Alffurstinna til Finland, Hertiginna uti Estland och Carelen, Fröken utöfwer Ingermanland; Gidre witterligit, efter som Wi Öf hafwa föresatt och belefvat, GUDi den Aldrahögsta til åhra, så ock til flera borgersliga församlingars och städers förmering, uti Wårt Storfurstendömmme Finland at låta fundera och upbyggia en ny Kämp-Sjö- och Stapelstad uppå den orten där Södernås udd nu är, en half mil ifrån Helsingfors belägen; Wi ock derjämte förnimme hurn som åtskilliga skulle finnas, de sig där nedfåtta wela, och samma stad begynna at byggia, där de alslenast på wiha stads privilegier fri- och rättigheter woro förfäkrade. Så hafwe Wi fördensfull om detta hässosamma, och för våra undersåtare nyttiga werck, så mycket bättre til fortsättja, dem nu i förstone med följande privilegier och friheter welat benåda och försörja.

1:0 Gifwe Wi allom som sig på bemälte ort nedsätta och boendes blifwa, macht och tilstånd at efter denne dag Sveriges Stadstag riuta och bruка, därefter Borgmästare och Rådmän wåla, så ock andra Ambeter efter tarfven til sättja, jämval ocf uti alle förefallande saker, efter berörde stadslag, ransaka, dömma och exequera, handel och wandel sig emellan och med andre städer drifwa. Ocf Kämp-handels ordinansen i alla mätto osökränkt.

2:0 Efter det at framdeles, såsom uti andre städer brukligit, deras fälte domar, contraeter, fullmachter, paß och andre certificater, när så behöfws måste med stadsens Inssegl bekräftas; Dersöre gifwe Wi dem til Stads Secret

umque pertingeret hæc urbs nostra, id, vel me tacente, loquuntur tot non unius generis saluber, rima edicta, quæ ut magis magisque adolesceret salus publica, validioraque, contra malignantium insul-

och Insegel, at föra och bruka en bååt, stående uti en förs, där åfwan uppå en förgylt Krona uti blått fält. Sedan at den staden ock härefter Helsingfors skall nåmd och fallad blifwa.

3:o Efter som Wi wele det Borgerskapet i Gamla staden H:fors, hålst de som någre stappelstads friheter här efter tänckia til åtniuta; skola transportera och flytta deras bo och hemvist til denne nya staden; Altså unne och efterlåte Wi honom härmad til mullbete och utrymme de twåne byar som åro Gumiächt 6. gårdar och Forsby 4. gårdar med des ägor uti Ägelby. Item Blåbärs holmen, Höije holmen, Sompe holmen uti H:fors fiärden, jämte den qvarnen näst H:fors, hvilke alle under den staden tilförene hafwa lydt och legat.

4:o Skola alle som i berörde stad sig nedsättja och burskap winna i samfälte 12. år, ifrån denne dags dato, aldeles vara qvitte och frie för lilla Tullen, Bakungs pennin gar och accisen af alt öhl och bränwin, som uti staden och innom des jurisdiction brygges och bråmmes: Sammalunda ock emedertid blifwa frie för Båtmans håldning och den manliga städernes contribution, samt andre ordin. borgerliga besvår och utlagor.

5:o Skola de hafwa macht lika som andre Kidp-Stadsmän och Borgare uti våra Stappelstäder Viborg och Åbo, at driftwa fri seglation och handel, så wäl Innrikes, som Utrikes til främmande orter: dock oförkränkt Kidp-handels ordinansen och flere i det fallet utgångne stadgar, och förrordningar.

insultus, evaderent urbis firmamenta, curam suam omnem auctoritatemque accommodatam voluere. Non commerciorum frequentiam modo, & quæ privatim tribui moris sunt, municipalia jura civibus

D 2

6:0 Särdeles privilegiere Wi bemälte vår stad H:fors på efterföljande frimärcknader, först de twänne som åro hållne hårtil uti gamla H:fors, den ena om Selge Tre Bonningar, den andre St. JOHANNIS tid at hållas. Sedan at icke mindre besöksia och hålla de märcknader som uti Borås stad den 1. Julii, jämväl uti Pyttis Sochn vid Lilla Åbborforßen, om Bartholomæi tid för H:fors boerne plåga vara fri och tillätne.

7:0 Så hafwe Wi ock Nådigast unt och efterlätit at utaf sakörerne som där kunna falla, skall staden halsparten hafwa och behålla til Kyrkiors, Scholars och andre stadsens allmåntna byggningars befordring och uppehålle.

8:0 Wij efterlåte ock Staden til des byggnung och förbättring, hvor tionde penning af alt det arf i staden faller och därutur skall årswas, så at hvor någon utom Stads bodde, den något arf antingen löst eller fast i staden tilfolle, och han sielf icke wille bo i staden utan på landet, och föra lös bren af staden, han skall både af löst och fast, som förbemålt står, til staden hvor tionde penning afsluta, och åns dock icke hafwa macht at sälja någon annan utom staden boende, anten huus, jord eller tomt, som han i staden ärft hafwer, utan staden löse och behålle det efter måtes manna ordom, dock privilegierade Personer deras frihet och rätt hämed icke i någor måtto förtagen.

9:0 Hafwa Wi ock nådigst unt och efterlätit Staden och des Inbyggare at de härefter skola wara frie för omläggnings giästningar och allmåntna skuts färder, så til lands som siowägen; dock med det bestied, at de ester lag tilsättja Giäst-

bus concessere, sed illustrium personarum etiam,
qui urbis & regionis rem publicam pulchrè cura-
rent, sedem heic constitutam voluere, quarum vi-
tae splendorem, opificum & aliorum ministrantium
ma-

gifware ock wiße Taverner, hwilka skola vara förplichtade
at hysa och herbergera de wägfarande, försörja dem med öhl
och mat, såsom ock förfaffa dem ssiuts hästar, wagnar och
båtar, och all annor fördenskap, som den wägfarande kan bes-
höfva för penningar och skrälig betalning.

10:o Efter ock ofta skie plägar at många sättja sig ne-
der i städerna, och giöra deras borgare eder, bruка deras
handel och wandel emedan friheten warar, och när den ute
är, draga sedan af igen på andra orter. Dersöre så skall
hwar och en som borgare will vara, först, för ån han til
borgerskap lätes och antagen warder förehållas, om han will
blifwa där boendes i alla sina dagar. Hwar han det icte
giöra will, utan tilbiunder sig, medan han där handel och wan-
del, efter frihetenes förlöpp, drifwa will, borgare rått giöra och
hålla; då skall det honom intet vara förbudit, allenast at han
sedan friheten är ute, ändå efter lag 6. år sitter qvar förän
han sin borgare ed upsfäger.

11:o Efter Wi ock wele at ingen gångande Åmbetsman
närmare än på 4. mil når staden sitt åmbete skall idka och
drifwa; Dersöre wele Wi at alle sådane de sitt åmbete hos
allmogen drifwa wela, sig i staden skola nedfättja och bor-
gare blifwa. Besinnes någon som häremot giörs, skall sta-
den mächtig wara, honom med vår befällningsmans tilhjelp
fängla låta, och hwad då för arbete hos honom finnes, såsom
förbrutit antaga och ån dertil böta låta.

12:o Så wele Wi ock med dese privilegier taga och
annamma S:fors Stads Inbyggare alle med hustru och barn
gods och ågodelar vörliche och orörliche, innom stads och utom,

manum attrahere, materiamque increscendi non
exiguam foro locoque conferre solere, palam no-
tum. Sed de quibus institutis, cum ad alterum lo-
eum, formam & ~~modis~~ civitatis perventum fue-
rit, pluribus dicturi erimus. Ast cum futuræ ur-

D 3

bis

uti Wårt Konungliga hågn, frid och försvar för alt öfver-
våld och orått, särdeles til lag och rätta. Och detta alt til
Wår vidare ratification wid Wåre angående myndige är
och regering. Ester som Vi ock spörja framdeles, at
denne staden sig något märkfeligen förkofrar och tiltager, då
wele Vi nädigast vara betänkte dese Wåra privilegier
at öfverse, och efter Wårt godt finnande dem förbättra. Föra
biude fördensfull härmmed allom dem, som Øf med hörsamhet
och lydno åro förpliktade och fdr Wår full wele och föle
giöra och låta, at icke tilsoga dem som uti S:fors sig ned-
sättja wela, häremot hinder, meen och förfang nu eller fram-
deles. Til yttermera wiho, är detta med Wårt Secrets un-
derhängiande, och Wåre samt Sveriges Rikes respecti-
ve förmynndares och regerings underskrift bekräftat. Gifvit i
Klöping den andre dag i Octobris månad. År efter Christi
sti börd, Ettusende Sexhundrade, och på det Trettionde och
Mionde.

CHRISTINA

(L. S.)

GABRIEL OXENSTIerna

Gustafsson S. R:s Drätz

PEHR BANEER.

J. R. Cantzlerens ställe.

J. H. WRANGEL. ERICH RYNING.

J. R. Marst. ställe J. R. Ammir. ställe.

GABRIEL OXENSTIerna.

Friherre til Mörby och Lindholm S. R.
Skattmästare.

bis magnitudini animis adeo linguisque faverit re-
gni majestas, qui quæso! factum, ut cui rei, con-
silio puta urbis muniendæ, prius cautum esse opor-
tuisset, illa ad manus, nostro ævo demum pervene-
rit? Utrum cum veteris ævi bellatoribus, ne virtu-
tis obliscerentur, fossam & maceriem coloniæ ob-
ductam, pro servitii munimentis habuere nostrates?
De magnæ Germaniæ incolis A. MARCELLINUS
prodit, quod emunitos aggere colles, cœu lustra
retibus circumdata, declinaverint. Nostræ recens
habitatae urbis utrum eadem mens fuerit, suasque
cives in aperto sedes, non alio nomine positas es-
se voluerint, quam, ut ex urbe in agros, & ex
illis iterum redeundi commoditatem conservarent,
anceps animi quis requirere potest? Sed cum sit
omnis sine lege libertas, non nisi isti agnata rei,
cujus in humum & pabulum prostrata est natura,
& ab illa, quæ TACITI ævo fuit, indole, ad ea
quæ magis salutaria sunt, nostrates multo ante
diverterint, caussam in longum prolatæ munitio-
nis urbis nostræ, hanc justam magnamque accipe.
Erat tanta olim imperii Sveo-Gothici amplitudo,
ut fines vix aliquos certò constitutos habuerit. Se-
curitati regionis, una cum ipsa natura, artem,
quantum satis erat, prospexit, plus satis notum.
Hodie cum penatibus nostris spoliatores alibi vix
reperiantur, ne undequaque conveniri regio que-
at, de eadem præsiis & navibus opportuno quo-
cunque loco emuniendâ, quorum intererat, con-
silia conferre cœperunt. Cumque moliendæ rei
pul-

pulcherrimæ, aptior non ullus hodie rep̄eriretur locus, quam qui nostratem terrâ marique Helsingiam contingit, ne quâ hostis in interiora regionis primo accessu penetrare queat, interceptis montium verticibus, portuosa nostris navigatio, hosti vero impeditior reddi cœpta. Exspectat suo sub Atlante ultimam manum brevi artis & molis eximium opus, utque ætatem, quam quæ voto præsumi potest, grandem magis, florentemque, consequi possit, *DEUM precamur!*

§. VI.

Formam urbis generalem delineat.

Hanc antequam ingressi fuerimus curam cogitationemque, lectorem benevolum monitum, eidemque ab initio statim prædictum volumus, heic loci nosmet, neque formam urbis antiquæ, nec illum habitum describere in animum induxisse, quo urbs nostra ad annum MDCLVII, effluerat; cuius procedente æstate accidit, ut quæ in urbe substructiones condi cœpissent, furens incendium corriperet, tectisque inhærens idem, cum ope humana nulla coërceri posset, penatibus juxta facultatibusque cives exscoliaret. Quin, vici-set facile spem amplius emergendi illorum, nisi HEDEVEGIS ELEONORA, facta nuper Svetiæ AUGUSTA, sua ad benè sperandum munificentia, extorrem lare civitatem, excitasset. (a) Ad exemplum

(a) Vide Satrapæ t. t. ref. på H:fors Juv. insinuade supl. af den 16. Julii 1657, ubi hæc leguntur verba:

plum Principum, cum, sortis humanæ miseratio-
ne, jacentibus adminiculo accurrerent alii quo-
que, firmari animo magis, nec non sumtibus, &
viribus, in unum collatis, urbs reædificari copta
est. Verum enim verò contentionem, qua se eri-
gerent, non longè proferre potuerant, cum ami-
cissimas fortunarum sedes suas, iterum in fumum
& cineres abire, mœsto & conturbato vultu, vi-
derent anno MDCCXIII. Eodem enim, die XII.
Maii, hora ante meridiem XI, infesta, longinquò
metu suspensis, classis Moschovitarum supervenit,
& in urbem tanto impetu irrupit, ut cohortes
Fennicæ, non nisi DCCC. virorum, post exantla-
tam per intervalla tumultuarium cum hoste pu-
gnam, campo mox cedere coæta fuerint, suoque
in discessu, ne commodam hosti stationem resi-
querent, urbi faces ipsæ, quamvis invitæ, subje-
cerint. Eodem loco, quo ante hoc ultimum ex-
cidium steterat, pace terrâ mariquæ partâ, paula-
tim surrexit hodierna, auctibusque tot & tantis
quoti-

9:o Villåtes dem frihet för accisen, efter staden måste göra
större utredningar än andre. Förutom deß hafver och stan-
den, för en liten tid genom en skadelig wådeld, stor och or-
botelig skada tagit, så at hon utan en särdeles benådning,
och prolongation af friheten, icke kan komma sig up och
före igen. En Kongl. Maj:ts resol. på S:fors Inv. ans.
af d. 9. Martit 1660. lyder sålunda: Efter S:fors stad my-
ligen af en häftig wådeld är worden förbränder, så lemna
Wj dem frihet i 4. års tid, på lilla Tullen, accisen, och
bakungs pengar. ic.

quotidiè efflorescit, ut non minore loci amplitudine, quam formæ concinnitate, eam quæ pri-
dem fuerat, in non paucis vincat, & exsuperet.
Longitudo urbis hodierna, ab oriente ad occi-
dentem MCC. latitudo, a septentrione ad austrum
DCCLIII, & peripheria, MMMCCCC. ulnas con-
ficit. Ad forum, quod in urbe non nisi unicum
constitutum est, idemque quadratae dimensionis,
quatuor patent aditus. In quatuor regiones, ceu
insulas, **Östra / Västra / Södra / & Norra** quar-
teren, urbs est divisa. Qui orientem spectat tra-
ctus, LXXV consitus est fundis; qui occasum
respicit, LXXVI villis majoribus & minusculis
constat: meridionalis plaga, XLIII. & demum se-
ptentrionalis CXXXII. fundos, sive areas, au-
gustioribus modo angustioribus ædibus ornatas
continet. Præter has recensitas, nonnullæ adhuc
sunt areæ, ædibus destitutæ, quarum in exilio
pristini possessores vitâ modo defuncti sunt, modo
fortunæ diutius prementi, terga præbere, & ali-
orsum commorationis suæ sedes transferre, coacti
fuere. Plateæ urbis sufficienti latitudine gauden-
tes sunt sequentes, illæque majores: **Storgatan /**
Östra - och Västra - Kyrkgatan / **Lill - och Stora - Glo-**
gatan / **Södra - och Västra - Strandgatan /** **Taiwast-**
gatan / **Kårgatan /** **Berggatan /** ut minores anfra-
ctus, & transversas commorationum distinctiones,
silentio transmittam, quæ cives inter socialis vitæ
cultum promovent, & circumdata spatio conti-
gnationum serie, versus inopina ab igne damna,

remedium præstant. Telonia urbis numerantur tria: telonium *Esböense*, de quo supra. Hic etiam pro rebus consumptioni privatum destinatis, publicæque distractioni propositis, solvuntur accisa. Telonium alterum, *Cronoburgense* & *Tavastense* audit, non alio nomine, quam quod viam *Tavastlandiam* versus aperiat, immo per *Savolaviam*, *Car Eliam*, trans *Europam*, in *Sarmatiae* interiora proficiscentibus, pervium efficiat transitum. (a) Telonium *maritimum* (*Sid-tullen*) ex commerciis mari institutis, quæ publico debentur colligit. Edificiorum in urbe structura est lignea, eademque haud invenusta; (b) habent enim ædes plerumque omnes, suam non exiguum laxitatem, altitudinem-

(a) Tempore hiberno migrari nonnunquam solet statio tabernæ hujus. & ad tractum, quem vocant *Estdals*, qui suburbanam orientem plagam respicit, transferri. Per eandem enim viatoribus super glaciem brevior, hyberno tempore, plana magis, expeditiorque ad urbem via prostat.

(b) Tres tamen lapideæ ædes hodie eonspiciuntur; & quo magis in portu, quod dicitur, navigare coepit publica securitas, tanto intra moenia, domesticum larem columine & cultu conspicuo magis tecta sua prolatarum, speramus. Est Pieræ domus lateritia, paulo ante coepit molitio. Illa, ubi in justam altitudinem excreverit, sicut numerum concinniorum ædium auget, ita ad dignitatem urbis, luminis non parum brevi affundet. Sed erit de substructionis materia & formâ illius, modò commodior dicendi locus.

dinemque, imo etiam quædam obviæ sunt, quæ duabus, & tribus contignationibus, sursum assurgunt; ne de artificii & symmetriæ decore quid dicam, ceterisque quæ ambitione irritante, peritia & elegantia amat. Situ & opere fastigiato in altum exsurgens templum, suo cum campanili, itemque curia, suo se vertice attollens, adspicientium, tantum non omnium suffragationem mereri, ex agris advenæ omnes consentiunt. (a)

§. VII.

De forma templi speciatim agit.

Primum in urbe, quod procul intuentibus ad venis religionem incutit, venustissimæ formæ templum, CHRISTINÆ reginæ auspicio, ad illum, quo hodie eminet, modum condi cœptum fuit, conditorisque suæ nomini dedicatum; quæ ut verterentur incommoda quæcunque in felicem eventum, Tullhålle prædium lateritiæ officinæ instruendæ, non difficulter concessit. (b) Hoc vetustissimæ religionis delubrum, eidem, cui urbs ipsa, fato involutum, eademque cum privatis ædibus, mole incendioque obrutum fuisse, anno

E 2

MDCLVII,

(a) Hæc forma urbis, quæ exæte regularis non est, in posterum perfectiorem, quod speramus, induet habitum, ad delineationem illustris & ingeniosissimi viri, cui munienda urbis summa commissa est.

(b) Vid. Rögl. Majts res. på H:fers Inv. ansökt. af den. 20. Martii 1643.

MDCLVII, extra controversiam esse videtur. Quo
vero tempore, quæ hodie est sacra ædes, iterum
reædificari, suoque nitescere cultu cœperit, ob-
desectum documentorum, exactè definire non
possimus. Id certum tamen, exploratumque ha-
betur, quod textum affabre opus, an. MDCXCIII.
plane non adhuc absolutum fuerit. (a) Hanc æ-
dem ex lignea constructam materię, inque figu-
ræ oblongæ conformatiōnem concinnatam fuisse,
item organo pneumatico illustri, lapidibus sepul-
cralibus, aliisque ad memoriam æternitatis exor-
natam fuisse monumentis, exactæ ætatis viri ve-
nerabiles, etiamnum testes funt certissimi. Hoc
vero Deo sacratum ædificium, in fumum & ci-
nherem una cum urbe, an. MDCCXIII. redactum
fuit. Ab anno MDCCXXI, quō, inita pacē cum
Moschovitis, hæc urbs una cum ceteris in vicinia
regionibus capiti & regno *Sveano* pristino suo
restitueretur, oppidanique ad vacuefactos suos
exspoliatosque penates sensim redirent, ne focis
suis sacra destituerentur, plebeja ex ligno tabula-
rum series conglutinata fuit, eademque areæ
nauti-

(a) Kongl. Majts ref. af den 29. Decembr. 1693.
Nostrates quidem supplices tum petivere auxilium, ad
templum, & campanile exstruendum, sed summa urgente
tempore regni necessitate, nil opis rex longè clementis-
simus, utut libenter etiam voluerit, illis concedere potuit,
præter illam jam antea datam potestatem, stipis (collect-
pungar) per omnes regni ecclesias cuiusmodicunque colli-
genda.

nautico ponti vicinæ, superimposita. Stetit ad annum MDCCXXVII usque illa templi porticus, quo vergente, areâ locoque, quo templum ustulatum ante stetisset, hodiernum tanquam altera phoenix surrexit, alternamque suam per funera vitam reassumisit. Est hoc recens cultui *Divino* sacratum magnificentum tectum, ex lignea quoque constructum materia, prope forum, ad occidentalem ejus partem, factaque, media parte, totius operis conjunctione, formam crucis exhibet. Ab orientali parte ad occidentalem, facta commensurazione XLV, a meridie verò ad arcton, XLI. ulnarum intervallum, complectitur. Cornua verò, in quæ sese porrigit pars medioxuma templi, quatuor longitudinis, & latitudinis XV. cubitorum sunt. Tectum, quô ceu operculo cornua mununtur ex ferro imbricatis: turris verò ligneis imbracteatis ex stanno lamellis an. MDCCXLVI. operatum est. (a) In exteriori turris parte, illinc solis species sublime carentis, hinc pleno vultu luna, ad vividum expressa, comparet. Sacrarium, quod ab aquilonari templi parte exstructum est, & per quod aditus ad fanum personis, sacro ministerio devotis, patet, quadratae dimensionis est, longitudinisque circiter IX ulnarum. Inter ornamenta

E 3 templi

(a) Ad hoc opus, omne secundo cœptum, quanto-
cius pertexendum, indulst. Rex immortalis memorij FRI-
DERICUS I: mus, civitati nostræ potestatem, stipem libel-
laticam, per universum regnum, & singulas ejus diœceses
iterum colligendi, inque religionis usum convertendi.

templi interiora, primò nominandus est suggestus, qui fulgore & splendore suo intrantium oculos animosque prorsus capit. Est enim hic variis imaginibus affabré sculptis & auro obductis exornatus, adeo ut paucos in nostra gente reperias illo artificiosiores. A boreali artis & substructionis hujus parte hæc conspiciuntur verba: om **I** blifwen wed min ord / sā åren **I** mine rätte lärjungar Joh. 8: 31. Inde affixo, superiore loco, tholi tergeminio tabulatui rutilantia auro sequentia leguntur verba: PETTER STEEN, MARIA ELISABETH GROEN/ CHRISTINA SCHELE, quippe quorum a fortuna egregie instructæ conjugum triadi, cathedra ante oratorium editior hæcce substantiam & formam suam in solidum debet. In quarta ejusdem indolis tabula exstat annus 1726. (a)

Tabulam altaris fulvis & conchyliatis coloribus distinctæ imagines ornant, Christi còram discipulis in monte transfigurationem exprimentes. Supra illam in pariete templi, penicilli artificio, exortus solis vividè est depictus, quem excipiunt hæc verba:

JEHOVAH

TU LUX, TU VITA, TU MEDICINA

Et

(a) Fuit hic STEEN mercator Holmiensis, natus *Helsingforiae*, qui ad laudes Numinis celebrandas, & in perpetuam nominis sui recordationem, hunc fugestum anno 1726. templo dono dedit. GROEN fuit illius altera, & SCHELE, Aboæ genita, altera conjux.

Et

ULRICA

Tu Nomen Splendidum Tu Meum Decus
eris.

Insigne *Helsingforſia* inde depictum est, & hæc
cautionis plena commonefactio mox subter adjecta:

*Eu stad, o Helsingfors, tin gamla synd lägg af,
Om tu ej segla will ånnu en gång i qvaf.*

MDCCXXVII. (a)

Podia quoque, aut si dicere mavis loculamenta
tria, pulcherrimè elaborata, supra fores templi, in-
ter parietes quaqua versum semet porrigentia con-
spicimus. Quin destituuntur neque ædis augustæ
penetralia hæcee aliis, sacræ rei commodo com-
pendioque, dicatis anathematis, utpote fenestrarum
speculari lumine, quarum ibi XI numero fores
numerantur, tantæ magnitudinis, ut sufficientem
lucem fidelium communioni non molestè suppe-
ditent. Lychnuchi ex ære cyprio, fusoria arte con-
fecti, iidemque sedem facemque præbentes accen-
sis lychnis, cum phœbus luminare suum abscon-
dit, admodum sex numerantur, quorum trini-
non ullis gaudent titulis. Reliquis vero liquidius
modò, modò obscurius largientium insculpta le-
guntur nomina: *JOBT HUUK, A:O 1704. Lars
Hindersson, Margaretha Hindersdotter; item J. L.
S. S. A. M. D. S. A:O 1659. Candelabra ex la-
mellis*

(a) Agnoscit distichon hocce præpositum WÅNG au-
torem, compositum sine dubio tempore & occasione, qua
religioni curia hæcce denuo dedicata fuit.

mellis aurichalci ductilibus confecta, parietibus templi affixa sunt decem. Porticus, quibus præstrui vulgo solent fores templorum, quæque pridem custodiendæ levi veterum armaturæ inserviebant, quot numero januæ, toties geminatae illæ quoque comparent, cunctisque e longinquæ sacra peragere cupientibus advenis, quibus confideant, sedilia ministrant. Sepultra intra sacrorum testa nulla visuntur, ne odorum ex evangelio svavitatem differta odoribus sepultra confundant. Interim in atrio ecclesiæ, puta in cœmiterio, sepeliuntur vitæ defuncti, more in vetere ecclesia usitato, & sanctis patribus commendato, qui ex communione ecclesiastica defunctorum, insignia in superstites bona redundare voluerunt. Usitatum fuisse *Romanis*, *paganis* & *Christianis* titulos inscribere sepulcris & monumentis suis, non ut de jure dominii modo, sed præclarè gestis illius constaret etiam, cuius in hac vel illa crypta conderentur exuviae. CATONEM seniorem sepultra legendō, in memoriam mortuorum non gravatè venisse CICERO in libro, nomini illius inscripto, testis est. Insculptis pro merito, mortuorum elogiis cava saxa loquacia reddere *Helsingicos* neque intermisso cives, quæ in illo atrio supersunt monumenta testantur. Qui sub altari, quam sub viridi colle vocantis ad iudicium vocem supremam liquido magis percipi posse putant opulentiores, ædicularas dormitorias suas pulvinaribus sacris approximari contendere nonnulli quidem: Sed cum ad opinionem non nihil,

hil, ad veritatem verò, puta salutem publicam
nil omnino conferret votum, imo ritu religionis
pristino, intra definitum aratro urbis locum, sepul-
cra constituere penitus non permisum fuisse, no-
tissima res sit: ne feralis contactu pulveris genium
loci ipsum contaminari quis suspicaretur, privilegii
illius abs senatu ecclesiastico, in præsens usque ne-
mini facta est indulgentia. (a)

Pastores ad docendum verbū, & exercenda
jura parochialia, legitimè vocati & ordinati, ab
initio superioris seculi heic loci, tanquam glebae
suæ affixi, confedere sequentes:

Dn. HENRICUS WITTICIUS. 1612. Dn. JOHAN-
NES BIRGERI, 1641. Dn. GEORGII ORLANDER,
1648. Mag. ANDREAS NYCOPENSIUS 1664.

Mag. ANDREAS IGNATIUS, primum rector scho-
lae Helsingforsensis, inde 1702. pastor. Mortuus

F

1710.

(a) Decore inhumatum iterum exhumari, pro vita ex-
actæ turpitudine quadam, imo posthumæ infamiae loco
veteres habuere 2. Reg. XXIII. 16. Nostratibus, cum cry-
pta intra ecclesiam funera inferri primum, & perfecta
solemnitate, iterum efferri & solo sepulcrali promiscuo
contumulari moris sit: quam ab ipso lemet publicum de-
corum sæpe dissideat, & majorum institutis turpia & hone-
sta multa metienda veniant, ad animum vocato exemplo
hoc ipso, quasi per transennam quisque videre potest. In
veteri ecclesia istiusmodi reliquiarum translationem apud
illos, quibus multitudo sanctorum quæstui est, invaluisse,
& ad degeneris pietatis insanam commendationem admodum
multum contulisse, quis nescit?

1710. pestifera grassante lue, & inusitata mortalitate genus humanum depopulante.

Mag. JOHANNES SERLACHIUS, *Nylandus*. Post exaëtum rite scholæ magisterium in gymnasio Wiburgensi, pastor *Kekisholmensum* constitutus anno 1680. Belli ingravescente æitu, *Forsiam* translatus anno 1711. quin, cum in illis sedibus neque diu morari sibi datum videret, in Ostro-Gothiæ transmarina se recepit. Inque illo exilii portu antistes *Husbyensium* ad annum 1729. egit, quo ineunte spiritum, quem natura dederat, fato reddidit.

Mag. JOHAN. WÅNG. Ne qui gregem pasceret, duce & custode diutius justo destituerentur eives, regio diplomate instructus, e fuga redux hic accessit anno MDCCXXI. Denatus anno CICCCXXVII *Helsingforſie*.

Dn. JOH FORSSKÄHL. S. S. theolog. doctor. 1725. Pastor ecclesiæ Fennorum Holmiæ primum, (a) Wångioque fatis functo, anno 1730. pastor & praepositus Helsingforsensis constituitur; an. vero 1740. hinc *Holmiam* discessit, ubi iterum pastor factus ecclesiæ Fennicæ. Hodie presbyterio ecclesiæ sanctæ Mariæ tituli, *Holmia* præest. utinam feliciter, & quæ tantum virum decet, in Nestoreos annos continuanda vitæ perpetuitate.

Mag. JOH. FORTELIUS. Anno 1730. constitutus rector scholæ trivialis, quæ *Olofsburgi* pridem floruit. Inde lector gymnasii Borgoënsis 1734. vocatus. Dehinc unanimi parochialium vocatione, & superiorum

(a) Vid. dissert. de *Stockholmia* p. post. pag. 62.

riorum ordinatione pastor & præpositus *Helsingfor-*
sensum factus an. **CICLOCCXL**, quam spartam summa-
cum laude, & pleni vigoris emolumento etiamnum
fusinet, obit, exornat. dignus qui cum comministro
& legionis artilleriæ parocho Dn. **ALEXANDRO HEL-**
SINGBERG, tranquillissimè senescat, & florem juven-
tutis, industriæ beneficio, ætatèm retineat.

Denique hoc ultimo loco, illud insuper mo-
nendum, quod ad curam pastoris & præpositi Hel-
singforsensis pertineat quoque parochiæ suburbaniæ
administratio, cui cum veteri urbe nomen
idem inditum est. Usque ad annum **MDCLIII**.
hæ duæ ecclesiæ diversos habuere pastores. Dicto
verò anno, pastor *Helsingforsensis* **GEORGIVS ORLAN-**
DER CHRISTINÆ reginæ beneficio, procurandæ
utriusque ecclesiæ auctoritatem sibi, suæque in
sacro munere posteritati conciliavit.

§. VIII.

De Campanili.

Exstructum fuit campanile ad magni fori occi-
dentalem partem, collem super apricum spa-
tiosumque, idque nonnullis ante annis, quam
voracibus flammis depascendos traderent penates
suos, cives jam jam extores futuri. Erat mate-
ria, ex qua conflatum fuit, lapidea partim, par-
tim etiam lignea. Quæ vero supernè eminebat
sylvestris moles igne consumta fuit, tempore mo-
do nuncupato. Post redditum e fuga, quamvis rei
gerendæ nervo vacui, cives eandem iteratò tamen

reparare cœperunt. Anno verò MDCCXLVI il-
lam induit formam quâ jam superbit, dum mu-
rus non solum adactus fuit altitudine, sed tur-
ris insuper etiam ligneis segmentis, iisdemque
stanneâ toga vestitis exornata visitur. Fastigium
muri, qui hodie est, viginti & tres cubitos una
cum quadrante comple&t;ur; quæ vero supernè
eminet turris altitudo, a fornice ad fastigiatum
acumen usque, in spatiū triginta & quatuor
ulnarum porrigitur. Murus quadratam habet fi-
guram, latitudinis octodecim circiter palmorum.
Eodem opere octo fenestræ superiori turris parti
insertæ sunt, eorum usui, qui ad prævidenda ab
alto fortuita quæcunque, eademque quantum in
se quidem præcavenda, urbis in excubiis positi
fuerint. Anno MDCCL. horologium sat accura-
tum & præstans in turri, loco supra campanas
edito, comparet, quod diei venientis & deceden-
tis vices, nostrosque in umbram mortis propio-
res gressus exactè describit. Campanæ, quæ ite-
rum iterumque facto pulsu suo repulsiisque, ad
publica vota Sionis gregem convocant, non unius
moduli neque mensuræ sunt. Quæ cetera tinni-
entia æra mole & magnitudine antecedit, hunc
ab altera parte sui titulum repræsentat: Denne
Klockan åhr af ådle Herrar, förnemlige gode mānn
förråhrat / hvilcas namn i Kyrkones bok finnas
här sammastådes. Hujusce æris adversum latus
iterum sequentia ornant: Den ådle och Welb.
Herre, Herr ERNEST JOH. CREUTZ til MALMA, TAM-
MER-

MERKOSKI och CASARITZ, Landshöfdinge öfwer NYLAND och TAVASTEHUS län. Den ådle och Welb. Fru, Fru ANNA ISAACS Dotter SÖLFVERSPARRE, Fru til ORA, MALMA, TAMMERKOSKI och CASARITZ. Titulis hisce, diverso loco, ex Psalmo DAVIDIS centesimo quinquagesimo, integri versus adscripti leguntur, & demum quo ecclesiæ usui primum destinari coeptum vas ahenum hocce, annus exprimitur CICICLIV. In altera verò, quæ minoris moduli est, campana, hæc comparent verba: Denne Klocka är guten af KONGL. Styckgiutaren GERHARDT MEIJER i STOCKHOLM. Tertia quæ tinnuli æris minima audit, inscriptione & elogio omni destituitur.

§. IX.

Scholæ, ejusque rectorum historiam tradit.

Ecclesiæ seminarium scholas esse, & si verè sapiens altera; iterum verè Christiana altera censeri velit, concordiam utrinque intercedere debere, LUTHERUS ait. (a) Ut frigido sub axe non obtorpesceret ingeniorum cultura, (b) per omnes regni

F3

(a) *Sacerdotii & imperii*, itemque *rationis & fidei* harmoniam multis commendant de MARCA & HUETIUS, nomine PETRI, itemque Galliæ episcopatu illustris uterque.

(b) Quam de ingenii borealium philosophicis per versè sentiat HEUMANNUS, & in denen alzufalten ländern dieselbige gleichsam eingefrohren, und wenigs activiter habent de esse censeat: In diversam verò sententiam abeant HAHNE professor Kiloniensis, & una cum illo Westariensis ca-

regni sui partes PALLADEM *augustam*, CHRISTINAM puta, pia *Musis* sacraria instituisse, certe non *Finlandiam* muneris ejusdem exhortem esse voluisse, plus satis notum. Academiam *Aboæ*, *Wiburgi* gymnasium, & ceteris locis ephebea particularia instauravit, ut verâ religione pariterque moribus homine & cive dignis incolæ imbuerentur. Fuit illud CHRISTINÆ hæreditarium, beneficiando nunquam defatigari; & ne quâ parte *Forstæ* novellæ suæ honori & commodis deesse videretur, literario intra pomœria instaurato ludo providit, cui verendam majestate manum mox largiter accommodavit. (a) Ut autem connubium *scholam* inter *ecclesiamque* certo certius promoveret urbis *senatus*, quo jam ante ecclesiam, continente solo eodem, quoque scholam inædificare, sed exitu, &, in præsens usque eventu non alio, quam qui esse solet eorum, qui rem magno conatu, sed sine successu moliri solent. Quidquid sit, eur scholæ historiam, ecclesiasticæ rei recensioni

meræ consiliarius D. D. NETTELBLAD in commentatione academica, qua, sub ægide Palladis, dicacis opprobria lingvæ, salis genere eodem pro se quisque retudit, non incommode conferri possunt.

(a) Reginæ CHRISTINÆ auspicio, & generali gubernatore curante BRAHÆO, scholas triviales per *Finlandiam* surrexisse passim, imo circa annum 1710-1739, aonio ludi genere eodem, rem *Nylandiae* literariam, in hac nostra urbe auctam fuisse, dissertationis de ULOA auctor pridem testatur.

sioni subjunxerim, pro ratione sufficiente erit, quod
 quæ majorum pietas conjunxit, & orbe toto ferè
 communia, eademque contigua esse solent, heic
 loci opinione distrahi ego neque pati potuerim.
 Caussam verò in longum dilati operis, puta phron-
 tisterii heic loci exstruendi, hanc habe. Nempe
 cum penates non nisi pecunia jejunos ab exilio
 domum referrent cives, imo regni æxarium atro-
 cibus damnis accisum ipsum neque sufficeret sum-
 tibus faciendis, necessitatis habenda ratio effecit,
 ut intra strenuam consultationem res substiterit, cer-
 té ad manum & effectum non nisi à grè devenerit.
 Halcyoniis terra marique redditis, intra tabulata
 ædis, quæ pro promptuario *Moschis* inserviisset,
 scholastica pubes primum congregabatur. Hodie æ-
 des *Forsmannianas* pro incolatu tenet, (a) ibique
 donec, quod sub manibus est, lapideum duarum
 contignationum ædificium ad fastigium brevi suum,
 complementumque adductum fuerit, in disciplinis
 sic dictis fundamentalibus à rectore uno, nec non
 correctore & tribus collegis instruitur, morum-
 que, qui in amores trahunt, concinnitate imbui-
 tur. Hoc loco insuper monuisse juvabit, patrum
 memo-

(a) FORSMAN pridem mercator urbis fuit, idemque
 hospitalitatis laude insignis. Illo vero sub invento præ-
 sentissimi consilii, quam cum ceterarum rerum venunda-
 tione, literariæ rei mercatui pulchre conveniat, opulentia
 promtuaria & Musarum penetralia juxta se posita, non
 exiguum publicæ rei decus conciliare apta sint, cuivis
 cognoscere promptum.

memoria ecclesiasticos cœtus sequentes: Esbo/ Kyrl-
slätt/ Wickfis/ Janakala/ Stundå/ Ingå/ Stor-
lojo/ & ulta Tavastburgum parochiales Hauhoënses
scholæ triviali nostræ, in modum patrimonii
fuisse legatos, ex quibus vitæ sustinendæ stipem
alumni illius colligerent, illi præsertim, quibus
pro patrimonio ingenium fors tribuisset, quibus
que ostiatim dicere nil sibi in pera esse, frons
ipsa deterret, dissuaderet. (a)

Series rectorum Scholæ hec est.

Dn. JOH. MICHAELIS SAVONIUS. Dn. ANIREAS
NEOCOLANDER. Mag. NICOLAUS LINDORMI. Mag.
JOH. MARTINUS GRÅM. Mag. ANDREAS IGNATIUS,
cujus inter pastores jam ante honorificam men-
tionem fecimus. Dn. GEORGIUS KYHL. Mag. GU-
STAVUS BRODZENIUS. Pestis ante diem anno 1710.
hunc clariss. virum sustulit.

Dn. PETRUS NICANDER. Mag. ANDREAS IGNA-
TIUS, filius antecedentis. Dn. PETRUS HERKEPOEUS.
Dn. JONAS LÖNGREN, Smolandus, postea S.
theologiæ lector in gymnasio Borgoënsi. mor-
tuus anno 1748.

Dn. ISAACUS H. Ross, Aboënsis, anno 1735. re-
ctor scholæ Helsingforsensi præesse cœpit. A:o 1737
adjunctus Facult. theologicæ ad hanc academiam
designatus. Non muneris honore eodem modo
hodie

(a) Vide GUSTAVI ADOLPHI ref. af den 27. Julii
1618. på S:fors Inv. och rectoris SAVONII ingifta memo-
rial. Confr. PETRI BRAHE literarum exemplum ad pasto-
rem Helsingforsensem dat. die 7. Aprilis anno 1649.

hodie perfungitur, verum ecclesiarum, quæ Deo in Nådendal / Neså & Merimastå colliguntur, anti-
stes & præpositus, suo, id est meritissimo jure, pridem
inauguratus est. Cujus ut omnia, studiosæ juventu-
tis usui & emolumento dicata animi consulta, itine-
re, quam haetenus, placido magis eant, procedant,
provehantur, una mecum disciplinæ illius alumni o-
mnes exoptant. **Rossio** decedenti ex correctore
successor datus

Mag. JACOBUS MALLEEN, qui exacto in illa
statione triennio, an. 1741. pastor ecclesiæ *Jemsi-*
oensis factus. A:o 1752. diem obiit.

Dn. OLAUS MÅDHØ / *Aboënsis*. Primum colle-
ga Scholæ *Helsingforjensis*, inde corrector, & de-
nique an. 1742. chori totius moderator exstitit.
A:o 1750. pastor in *Orimattila* constitutus, præ-
positi honore hodie auctior factus, ornatiorque.
Illi verò rem scholasticam rite & diligenter ad-
ministranti fortuna affulgeat, & diu sine dolore
vitam mortalem transigere finat!

Mag. JONAS KROOK, *Nylandus*. A:o 1748. pro-
motus philosophiæ magister, Sacrarum rerum
tractationi a puero initiatus, tradendorum ad
Auraicam academiam mysteriorum *Divinorum* ma-
gister docens designatur anno 1751. Cumque ad
ordinanda & conformanda reipublicæ utriusque, ju-
ventutis studia, dotibus a natura eximiis instru-
ctus esset, ne, quam patriæ debebat pietatem;
peregrè profunderet, hujuscē' lycei sui alumnos,
quorum interest, ex ore illius auctoritateque pen-
dere

dere jusserunt. Cumque gerat ille magistratum eundem, quinto nunc anno, & una cum sedulitate docendi, strenuam curandæ gymnasticæ rei dexteritatem conjungat, ut liberalioris institutionis suæ præmiis, pro merito laetioribus, brevi mætetur, qui literis bene cipiunt, sincrè voent.

Conrectoris munia magister GABRIEL MELAR-
TOPOEUS sustinet, ejusque culturæ, ceu fementi,
quam messem olim relaturi sunt, magnam par-
tem fæse debere, discipuli non ingrati agnoscunt.

§. X.

*Virorum clarorum, qui natalem huic urbi lucem
debent, honorificam, pro merito, mentionem faci.*

Scholas inter ecclesiastique cognationem intercedere §. superiore evictum ivimus. Inter illos, qui fingendis ingenii præpositi sunt, eosque, qui in illorum disciplinam fæse conferunt, prope naturalis, certè contractior, quam inter illam *reipublicæ* partem utramque necessitudo existit. Cumque in diversas colonias transmigrare oporteat pubem scholasticam, neque aliunde melius de practica fide doctorum ferri possit judicium, quam ex vitæ cultu discipulorum: quām felicia fuerint monstrati itineris auspicia nostratis ludi magistrorum, quas in suo pulvere formas ingenii inducere inchoaverint, animadvertere proximum erit. Titulum, in quo triumphant, honestissimum invenisse merito dicuntur parentes, dicuntur præcepto-

¶ doc ¶

ceptores, cum ab alumnis suæ familiæ vincuntur.
Duplicatis passibus ductores suos sequutos fuisse,
eosdemque longo post se intervallo reliquisse, ple-
na titulis, eademque Musis gratissima *Forsæ* nato-
rum & educatorum nomina testor. Inter illos
familiam dicit, heroibus editus, heros ipse Cancel-
larius & senator regni **GUSTAVUS BONDE** (a) suo
cum fratre **NICOLAO**, *Nicopenis* satrapiaæ paulo
ante præside & castellano; qui cum parens illu-
strissimus *Nylandiarum* gubernatorem ageret, ar-
tium, quæ ad humanitatem pertinent, rudimen-

G 2

ta

(a) Hujusce herois nomen, dum historiæ Sveticae fi-
des illa lausque, omni studio diligentiaque celebrabitur.
Cumque illius in omnem rempublicam, præcipue vero li-
terariam, pietatem officiosissimam, in collectione historiæ se-
ptentrionalis paucis expresserit fastorum obscurioris ævi,
dum viveret, *Oedipus* Dn. E. J. BIOERNER, quam de con-
spectu regum Svetiæ genealogico COMITIS nostri, sententia
dixerit, paucis advertere a proposito non alienum erit:
Conspectus regum SVETHIAE genealogicus, inquit, à VIRO ILLU-
STRISSIMO, non minus antiquiorum Sverbiae Maeccenate in-
comparabili, quam, cœu pariter diximus, sapientiae antiquae
cœllentissima studiosissimoque MYSTA, nobis transmissus. In quo
invenies non tantum regum omnium, quem hac usque vidie-
mus, accuratissimum recensum, sed & corundem in certas fas-
miliae verissimam digestionem; auctorum praeterea & docu-
mentorum, ex quibus sua contextuit, candidam annotationem,
quæ utique spectatissimæ suæ sedci exemplum dedit, nullis non
dignum præconis,

ta domi, quæ verò altioris indaginis esse censentur, *Aboe* probè perdidicere. (a)

Inter illa nobiliora ingenia, quæ reipublicæ ministerio præparavit *Helsingforsia*, *Cassellani* principis aulæ consiliarium & bibliothecarium JOHANNEM ARCHENHOLZIUM, utinam diu superstitem, connumerat; qui quantum institutione liberali, multipli peregrinatione, & omnigenæ eruditio-
nis apparatu literis præsidio fuerit, patriæque dedita operâ faverit, gestorum CHRISTINÆ reginæ commentarii, & pro vindicanda principis suæ gloriâ, susceptæ dimicationes piè testantur. (b)

Inter claros *Helsingforsia* oriundos, qui ea non amplius figura apparent, ut digito monstrari que-
at, professorem *Uppsaliensem* SIGFRIDUM AHARONIS

FOR-

(a) Aboënsi academiæ illustria nomina sua dedisse comites hosce, matriculæ anni 1695. sequentia verba testantur: Anno 1695. die 25. Nov. inserti sunt in banc matriculam illustrissimi comites & fratres, Comes GUSTA-
UUS CAROLI BONDE & comes NICOLAUS CAROLI BONDE S.
R. M. Senatoris, & regii dicasterii DORPATENSIS PRÆSIDIS,
illustrissimi Comitis Dn, CAROLI BONDES filii haud degeneres.

(b) Ex illo censu, civis optimi existimationem spectandam esse dixerunt auctorum eruditorum apud Lipsenses, sine bile, censores; operis & auctoris caussam in hunc modum orantes: Destinatio ejus ad omnem aetatem commemorabilis. Acciderunt ei, civibusque orbis exculti & eruditii per eum, omnia ad votum & sententiam. Superat labor ejus invidiam, excitat admirationem, non exspectat sed reportat laudes am-
plissimas, tantoque dignissimas instituto,

FORSIUM jure retulerimus, insignem physicum & regni astronomum, eundemque pressæ, sed non oppressæ innocentiae nomine memorabilem; cui cum illud venustè accidit, ut artis & ingeniosæ solertiæ suæ interpretem peregrè non difficulter invenerit, JOACHIMUM SEILLIUM Lubecensem, quam ad oris effigiem a chalcographo expressam, vitæ imaginem ære perenniorem ille adjecerit, heic loci annextere non pigebit:

SIGFRIDI ARONI vera est, pie lector, imago,
Ipsius ingenium pingere nemo potest,
Mente celer, calamo celer, celer ore, sed ejus
Ingenium pingunt edita scripta satis.

Docuit in supremo & trans mare unico ævi illius lyceo SIGFRIDUS, ut ante modo dixi.

Cis mare, supremo gymnasticæ pariter atque ecclesiasticæ rei magisterio, ut ceteros taceam, clarissima nomina fuere, CARSTENIORUM, BRUMERORUM & SERLACHIORUM, (a) qui post exantatas diu institutionis publicæ molestias in gymna-

sio

(a) CARSTENII Wiburgenfis episcopi ejusque operum cum honore mentionem facit in episcoposcopia sua Dn. D. ANDREAS OL. RHYZELIUS Lincopenfis episcopus, ecclesiasticæ & literariae conditor historizæ. SERLACHII alterius, pastoris & præpositi in illa sua dioœcesi, memoriam, carmine exequiali idem neque gravatè expressit. Alterius autem PETRI, pu-

sio *Wiburgensi*, Zionis cœtui præsules & antistites
inde dati, verbi & exempli rore multo gregem
sibi commissum paverunt, fœcundaverunt.

Essent, quibus *urbis* famam hac parte tueri
liceret, etiamnum non pauca dicenda: sed ne sin-
gula consecrando in simpulo fluctus ciere velle vi-
dear, ad ea quæ de politicis *urbis* nostræ institu-
tis dicenda restant, pedem promoveo.

ta grandævi senis, ejusdemque *Pernavienſi* antistitis vita
memorabilia, stili genere non dissimili prosequutum legi-
mus Dn. M. D. STARCKIUM, *Lovisianæ*, quæ nostræ gen-
tis est, venerandum hodie antistitem. ERICUM BRUMERUM
lectorem fuisse *Wiburgensem*, ab ore literatæ auctorem no-
bilissimum confer.

CORRIGENDA.

Pag. 10. notarum lin. 10. pro *bosque*, lege: adeo-
que. Pag. 37. lin. 15. pro *quatuor*, lege: *quatuordecim*.
Pag. 48. lin. 3. pro *ulta* lege *ultra*.

Ceteris, quæ aciei ingenii & oculorum sese subdu-
xere, ignoscere, humanitatis erit.

